

Dienes Erzsébet

JÉZUS KRISZTUS ÁBRÁZOLÁSA AZ ÉRDY KÓDEXBEN

Tudvalevő, hogy „...a reneszánsz elemei a XVI. század elején eljutottak a kolostori műhelyekbe is.” (Kódexek a középkori Magyarországon Bp. 1985. Interpress Kiadó 46. lap. Kiállítás az Országos Széchényi Könyvtárban). Ez a tény a két rokon kódexnek – a Jordánszky és az Érdy Kódexnek – nemcsak díszítő elemeiben, hanem tartalmi-nyelvi jellemzőiben is megnyilvánul.

Az 1526-ban keletkezett Érdy Kódex írója, a Karthausi Névtelen nem nevezi meg magát. Az új időkre mutató magyar nyelvű előszóban a scriptor saját személyéről még elhárít minden esetleges dicsőséget. Azonban a latin nyelvű prologusban kifejtett írói célkitűzése, valamint a mű egésze alapján *Kardos Tibor* szerint is a kódex azon művek sorába tartozik, amelyek a humanizmus magyar nyelven való megjelenését mutatják. (A magyarországi humanizmus kora, Bp. 1955. Ak. Kiadó, 351. lap.) A Karthausi Névtelen egyik tudományos elmékedése alatt – *Bán Imre* szavival élve – „a kolostor falai közé szinte belibben a humanizmus fuvallata” (A Karthausi Névtelen műveltsége Ak. Kiadó Irtört füzetes 88. 75. lap).

Különbéle nyelvtörténeti kérdésekről szólva már többször rámutattam a következőkre: a kódexet műegészként kell értékelnünk; a kompilálás, másolás, fordítás eszközével is élő író egységes mondanivalójú és nyelvi megformálású művet kívánt létrehozni. Páratlanul gazdag forrásanyagát minden esetben írói célkitűzéseinek megfelelően, egyéni szemléletmódja szerint használja fel. Legendáiban elsősorban a szentek követendő, sajátos emberi értékei kapnak erőteljes hangsúlyt: a magyar szentek esetében pedig a hazaszeretet és a haza önfeláldozó megvédésének példái is. Realisztikus leírásaiban szembeütő a természet iránti szeretete. A természet jelenségei, a tárgyak, az emberek külső megjelenése és cselekedetei festményszerű szemléletességgel tárulnak elénk; olykor naturalisztikus részletezéssel kapunk képet pl. a testi szenvedésekről. Mindezek kapcsán feltárul előttünk a XVI. századi mindennapéi élet számos mozzanata is. Mivel pedig a szerző a XVI. század Magyarországnak és Európájának történelmi-szellemi sodrásában él, a kódex híven tükrözi az írónak a változó kor eseményeiről és szellemiségéről alkotott véleményét is.

A scriptor tanító-fejtegető prózájára alapvetően jellemző a témával való érzelmi azonosulás, az olvasóval való folyamatos kapcsolattartás szándéka s a tények sokoldalú bemutatása az olvasók-hallgatók meggyőzése céljából. Mindez a

művészi próba változatos eszközeivel, a XVI. század beszélt nyelvének mesteri felhasználásával valósul meg.

A kódexben természetesen központi helyen áll Jézus személyisége. Jézus Krisztus elsősorban Isten Fia, a Megváltó, aki azonban nem elérhetetlen távolságban létezik: jelen van ő az egyes emberek mindennapi életében; azonosul gondjaikkal, tanácsot és segítséget ad alkalmas időben. Így a scriptor a közte és Jézus közötti állandó személyes kapcsolatot is folyamatosan feltárja. Gyakran esedezik hozzá ihletért, s minden olvasóját arra buzdítja, hogy Jézus tanításai szerint éljenek. Pl. „Azért szerelmes atyámfiai, amit énnekem is szegény bűnös atyátokfiának Urunk Jézus látnom és ismernöm engedött, nem enyésztem el. De azt ti áhítatos szívetőknek kívánságára megjelentöm és megírom.” (II. 258) „Vegyünk azért első tanácsot ennenmagától, ki szószólónk Atya Mindenható Úr Istennek szent színe előtt, az igaz Krisztus Jézustól, és ki mi bűneinknek megbocsátója, és halljuk, mit mond az szent evangéliumban.” (II. 379) „...kik bűn nélkül éltök, az édes Urunk Jézusnak kegyes nevét szeretettel emlegessétek; kik kedég bűnösök vagytok: Krisztus Jézus nevében vessétek minden reménység-töket. Ha ifjak vagytok, Jézusnak szerelmes nevében nevekődjetök; ha kedég vének vagytok, az ő szent neve mellől el ne távozzatok, ha örökké mind vének, ifjak elveszni nem akartok.” (I. 95)

Jézus az emberi tökéletesség mértéke: személyisége sokoldalú, árnyalt megvilágításban kerül emberközelbe a mindenkori olvasóhoz. Követendő példaként a reneszánsz eszményei szerinti emberi értékek, magatartásformák, egyéni jellemvonások állnak előtérben. Kitartásra, állhatatosságra – Jézus példája nyomán – a következő mozgalmas életkép így ösztönöz: „Ha még apró unokáid nyakadon csüggnének is; ha még te jegyesöd megeresztött hajával, megszagattott ruhájával, szülő szüléd téged éltetött emlőjével előtted állana; és édesatyád az ajtón előtted átalfeküdnék, mégis átalhágjad, és mindeneket hátrahagyván folyamjál az szent keresztfának zásztója alá.” (I. 179)

Már a gyermek Jézus életének eseményei is példamutatásul szolgálnak a mindennapi életben. Jézus templomba való felvitelének tanulsága: Szűz Mária „ott példát ada minden ötet követő hű keresztyéneknek, az ő szülöttüket azt szent egyházhoz felvinni, és Úr Istennek szent áldozattal és hálaadással bejelenteni.” (I. 317).

A Jeruzsálembé való felmenetel tanulsága: „az embernek mind ifjúságától fogva szorgalmatossággal kell az szent helyeket járnia, és szenteknek ereklyéit látogatni.” (I. 186) Ugyanakkor Jézushoz gyermeki bizalommal lehet fordulni: „... az apró gyermekök, ha megveretnek avagy megsértetnek, kiseded ajándékkal megengesztelhetetnek. Azonképpen Urunk Jézus Krisztus is, mert akár mely nagy bűnös légyen is, csak hozzá térjen, elhagyván gonoszságát, hamar megenged.” (I. 75) „Példát vehetünk az apró gyermekökről, mikoron ki megéhezik, nem szégyenli kiáltani: ? apa, atte (adj te!) kenyeret! Anya, atte kenyeret!” (I. 156)

Jézus életének példái állandó munkálkodásra kell hogy serkentsenek minden embert. Ugyanakkor Jézus személyesen is szükségesnek tartja és nagyra értékeli a szorgalmas munkavégzést, a tanulást, a több és több tudás megszerzést.

sét. Szent Ambrus „Krisztus Jézus szerelmes vitéze, áhítatos konfesszora” volt; bölcsességének értékét az ellentétekkel és hasonlatokkal így szemlélteti a scriptor: „...nagy mélységnek magasságára ragadtaték, mint az égi madár, megmérvén az nagy erősséget, mint az mély tengert; ... olyan lén deáki tudományban, mint az szép liliumvirág az több bölcs doktorok között.” (I. 383–4) Az állandó munkálkodás szükségességét és hasznát az életből vett példákkal magyarázza az író: „... ne üljön veszteg, de valami kézi munkálkodásban foglalja ember ennen magát; ember teremtetött az munkára, mint az égi madár az repesésre, mert sok betegséget elmúlat ember kevés kézi munkával; jobban is ehetik, ihatik utána, többet, többet tanul ember a gyakorta való dologtétellel, mint az kised gyermek az oskolában: először abc tanul, és végre doktorrá lézen... Munkálkodjunk, míg élünk; akar itt, akar ott munkára fizetnek.” (II. 80–1) „Ha azért ember nem tanul, és valami mesterséget és bölcsességet nem keres, nem tanul, – hát örökké az bolondok és tudatlanok közé számláltatik. Krisztus Jézusnak szentenciája szerint: sem bolondot, sem barmot mennnyeknek országára nem visznek.” (II. 277) Szent Jeromos tudásának hasznát szárnyaló lelkesedéssel részletezi a scriptor: „...valahol egész ez világon Krisztus Jézus tisztöltetik szent hitnek miatta, és anyaszent egyház böcsültetik, ott szent Jeronimos doktor is tisztösségben tartatik; ki minden nyelveket értene, és minden írásban bölcs lenne, és semmi tudomány ő előtte el nem enyészettvén emberi életben... Külömb-külömb országokat bejárván, mind deáki, görög, zsidói tudományban, mind szíriai országbeli tudományban, és mindenütt, ez nagy eszű, értelmű ember keresget vala bölcsességet.” (II. 354–5)

Jézus a példaképe Szent Lászlónak, magyar népét és országát fegyverrel védő lovag királyunknak is. Egyéniségében előtérben állnak: a helytállás, a hazaszeretet, a bátorság, az emberek iránti jóakarát és segítőkészség. Mindez a király egész életének cselekedeteiből, majd végrendeletéből világosan kitűnik: „... gyakorta ül vala az szegényeknek seregi közé titkon, és ott szolgálja vala Úr Jézus Krisztust, éten étszaka, az ő szerelmes Megváltójának szegénységét gondolván.” (II. 75) „És hozzá hívatá mind az magyar urakat, urfiakat és püspököket; inti vala és tanítja vala őket, hogy egymást hallgatnák, anyaszent egyházat tisztölnék, és keresztyén országot oltalmaznák. Árváknak, szegényeknek gondját viselnék, és mindenben igazságot követnének. És az mennybeli Idvezítő Krisztus Jézustól el ne szakadnának holtig.” (II. 91)

Jézus személye különösképpen akkor kerül emberközelbe, amikor rokonaival, barátaival, tanítványaival való kapcsolatait rajzolja meg a scriptor. Ezenközben számtalanszor találkozunk Jézus testi és lelki vívódásaival: a szenvedő ember érzéseinek árnyalt megjelenítése sokrétű művészi eszközzel történik; előtérbe kerül a párbeszéddel való jellemzés is.

Jézus és Isten között pl. olyan közvetlen hangvételű párbeszéd folyik, mint egy földi apa és fia között: „Én szerelmes fiam, tudod-é azt, hogy az nagy szent szeretetből, ki véghetetlen mi köztünk vagyon, bocsáttalak el én tégödet az halandó testben, hogy emberi nemöt megváltanád? Én mennyei szent Atyám! Panszt tehetök ez világiak ellen, mert engem nem hisznek te fiadnak lenni, és

nem veszik az én csodatételimnek bizony tanúságait, de ördögének alojtyák, és azon keménységben maradnak meg.” (II. 183)

Jézusnak nagyszüleivel vagy szüleivel való bensőséges kapcsolatára a reneszánsz festményeket idéző életképek sora mutat rá. Ezeket szemléletesen festik alá a beszélt nyelv kifejezései. Szent Anna tiszteletére így buzdít a scriptor: „Dicsőséges szent Anna asszonyt is kiváltképpen való szolgálattal dicsérjétek éjjel és nappal, kinek miatta nemcsak őneki lésztek kedvében, de mind az ő aranyának, Úr Jézus Krisztusnak nagy kedvet teszték.” (II. 149) Szűz Mária „valamikoron az édes szép szülöttét emtette, avagy illette, apolgatta, förösztötte és pólálgatta, mindenször nagy isteni édességöt érzött ő lelkében”. (I. 67). Édesanyja kérésére így válaszol Jézus: „Én megtartom és megoltalmazom ötet az te nagy érdemes voltodért, én szerelmes szülém” (I. 14). Jézus és Szűz Mária kapcsolatát így érzékelteti a scriptor: „Az szülőknek becsületük az fiaknak tisztességük” (II. 215). „Valahol az magzat dicsértetik, ott kell lenni az jó szülőnek is.” (II. 305)

A rokoni és baráti kapcsolatok fontosságára elsősorban azok a leírások adnak érzékletes példákat, amelyek Jézusnak Mártával, Keresztelő Jánossal, Jakabbal, Péterrel való együttlétéről, a velük való beszélgetéseiről szólnak. Mártát „mint szerelmes gazdája asszonyt a nagy szentöknek társaságok közé számlálá Krisztus”. Halálakor így hívja őt magához: „Jövel, én szerelmes gazdám asszony, légy énvelem örökkül örökké. Miért te szállásodon tartottál engemet ez világon, én is szent országomba veszlek tégödet.” (II. 152–3) Keresztelő János Krisztus keresztatyja és közel való barátja: „Sokszor kinyomatott őhöz Urunk Jézus Krisztus csak ennen maga, szólván, beszélvén egymással mint jó barát barátjával, emberi nemnek üdvösségéről és váltságáról. Annak okáért mondatik Keresztelő János Krisztusnak barátjának.” (II. 17–20) A baráti érzés tartalmát korabeli szokással így szemlélteti a scriptor Szent Péter élettörténetében: „Az áldott Istennek Szent Fia példa szerint úgy cselekedék, mint ki messze földre avagy hosszú útra akarván menni, mint mennél jobb szerelmes barátja vagyon, annak hagyja házanépét, udvarát, családját és minden jószágát tartani és megoltalmazni. Azonképpen mikoron az kegyelmes Jézus az ő szent vérével megváltott népét ajánlá és hagyá szerelmes tántványának.” (II. 45)

A rokoni-családi kapcsolatok és érzések szemléletes példái a következő részletező leírások is: Pétert Jézus „magának jeles barátul választotta.” De „mindent nem mer vala Péter Krisztustól megkérdezni. De János mindent meg mer vala kérdeni, miért mindennek közötte jelesképpen szereti vala Krisztus Jánost.” János „ő anyjáról nagy nemből vala, mert az ő anyja, Mária, asszonyunk Máriának húga vala, azon atyától, anyától. Annak okáért is felette szereti vala ötet az áldott Úr Jézus Krisztus, mint rokonságát. És illik vala, hogy jeles malasztal ékesitené meg az ő szerelmes öccsét.” (I. 264–5) Szent Jakab vala Alfeusnak fia, és mondatik vala Urunknak rokonságának. Vala kedég ez szent Jakab ő színe személye szerint hasonlatos Urunk Jézushoz, úgy hogy nem sok ember ismerte meg egyiket másiktól.” (I. 416) A rokoni szeretet sem tartja azonban vissza Jézust attól, hogy az igazságnak megfelelően, tanító szándékkal, rámutasson a hi-

bákra. De gondja van arra is, hogy a szigorú szavak után enyhítse a megfedettek lelki megszorodását. Zebedeus fiai „okossággal gondolák, hogy az jelesb tisztöt megkérnék még elein őtőle, miért is hogy rokonsági valának, és koronként őmellette járhatnának. Mikoron azért Úr Jézusnak ennen magok nem merének szólani, az ő anyjukat kérék reá, hogy ha nem akarná adnia is, kisebb szemérmert szenvednének.” Jézus szigorú szavai. „Azért esztelen kábaság, ami kérték. Bizonyával tévölygötök, mert asszonyember tanácsán jártok. Hallván azért Idvezítőnknek kemény beszédét, megszonyordának rajta, és hallgatni kezdének. De miért az ő édes mesterek szereti vala őket mint rokonságít, többet szólván ővelük tanúságnak okáért.” (II. 124–5)

Jézus emberi kapcsolatainak tartalma mennybemenetele után sem változik: az élet minden értékét megbecsülve tud a mártírok testi kínjairól; valósággal együtt szenved velük, figyelemmel kíséri életük eseményeit. A velük folytatott szeretetteljes párbeszédék tökéletesen feltárják a szentek egyéniségét és Jézusnak az emberi próbatételek iránti megértését, mint a magyarázó leírások. Pl.: „Légy erős, légy bátor, mert én teveled vagyok, és nem hagyak el tégedet; mindenben meghallgattattál.” (II. 511) „Vedd el érdemes koronáját az te nagy munkádnak és fáradságodnak, kit én szerelmemért tettél és szenvedtél.” (II. 358) Szent György közvetlen hangvétellő imájában – a Jézussal folytatott párbeszédben – a XVI. század nyelvi fordulatai is gazdagon áradnak: „... valaki az én halálomról szerzett könyvet nála viselendi és olvasandja, avagy csak olvasván hallgatandja, azon órában bocsáttassanak meg minden bűnei. És valaki nála hordozandja, minden mennyütéstől, hadban való veszedelemtől és ítéletben való hamis tanúktól megszabadultassanak. Továbbá, valamely házban leend az én szenvedésemről való könyv, ott néma, sánta, csonka-bonka gyermek ne születhessék.” (I. 392) Bizalmas emberközélbe kerül Jézus alakja örvendezésének megnyilvánulását olvasva szent Márton legendájában: Márton vitéz álmában „Krisztus Jézus urán látá az fél palástot, dicseködvén benne a szent angyalok előtt, mondván, hogy az meghiülött Márton vitéz adta volna azt őneki.” (II. 454)

Jézus tökéletes emberi jellemvonásai ellentétesek az Antikrisztus tulajdonságaival. Az összevetés is alkalmat ad a scriptornak arra, hogy bírálatot mondjon kora reneszánsz világi és egyházi vezetőinek kapzsi, pénzhajhászó életmódjáról, törvénytelen cselekedeteiről. Együttal kinyilvánítja a szenvedő jobbágyokkal való együttérzését is. Rávilágít arra, hogy kora társadalmi-történelmi gondjai a Krisztus tanításaitól való elhajlásban keresendők. Így jelenik meg a kódexben a mohácsi vész időszakának rajza, a török terjeszkedés és a lutheri tanítások terjedésének veszélye: „Ó, jaj, szerelmes atyámfia, ki sokan vannak mastan minden rendbeli szolgák és tisztartók között, hogy titkon és orozván ő uroknak avagy szentegyháznak jószágában eladnak, árulnak az ennen hasznukért, prédából akarván meggazdagodni.” (I. 120) „Sokan vannak, kik jobbágyit is szegényeket nagy ostor adóval, gyakorta való törvénytelen fizetéssel gyöttri kínozza.” (I. 122) „Ó, szerelmes atyámfia, ha eszünkbe vesszük, mennyi számtalan gonoszságok léznek országonként, városonként ez mastani napokban, és mennyi számtalan lelkők elvesznek hívságos lakodalomnak és játéknak miatta, csak Isten vetheti számát.” (I.

157) „Ó, mennyien vannak mostan Törökországban, kik avagy haláltól való féltékben, avagy ez világi gyönyörűségnek miatta, elhajlottanak az pogányságra. Azonképpen az átkozott Luthernek regulája alatt, kik mind ördögnek adták ennen magukat, és Krisztusnak irgalmasságától elszakadtanak.” (I. 46) „...ez átkozott, ördöggel tölt, kalomár Mahumet, anyaszentegyháznak nagyobb részét – és mint immáran 1527. nagyobbban szemeinkkel látjuk – mind ez világot nagyobb részre megdöglette, kinek ha az jámbor keresztyén fejedelmek az időben ellene nem állottak és támadtak volna, mind egész kereszténységöt elhajtotta, mint mostan az átkozott Luthernek szektája.” (II. 423)

A szerteágazó témakörnek e helyen csupán vázlatos ismertetésére szorítkozhattam. A kódex egészére jellemző művészi prózai nyelvnek is csak egyes elemeire mutathattam rá. Néhány jellegzetes stílusjegyre azonban még szükséges figyelmet fordítanunk.

Jézus szépségének, illetőleg kinszenvedésének bemutatása nemcsak a 16. század kifejezéseit, hanem a Halotti Beszéd és az Ómagyar Mária Siralom nyelvi eszközeit is idézi – az alábbi halottsiratáshoz hasonlóan: Jézus „szentöknek szente, Isteneknek Istene, királyoknak királya és minden uraknak ura”; úgy született, „mint az szép illat az virágtól, avagy az fényesség az naptól.” (I. 61) Szűz Mária szülte „az ő egyetlen egyét; szép Istent, szép Jézust, szép Krisztust” (I. 66). „Ó, áldott keresztyén ember, tekintsed, lássad, nézd jól meg az magas keresztfának minden szegét-bogát; kin az te édes Megváltódnak minden tagjai elterjedtenek; szent feje és kezei-lábai átalverettenek; szent oldala és szíve megsebesültenek, és tetejétől fogván talpig teljességgel vérben keverődött” (I. 155).

A témával érzelmileg azonosuló scriptor költői szárnyalású mondtai gyakran keltik a ritmikus próza hatását. Így pl.: Jézus Krisztus „szép minden csodatételében; szép beszédében; szép kinszenvedésében; szép halottakat támasztván; szép az magas keresztfán szörnyű halált szenvedvén; szép az koporsóban, szép feltámadván, szép ő mennyben, ő szent atyjának jobbára ülven” (I. 68).

A kódex gazdag anyagot tartalmaz a néprajzkutatás számára is. Ezt szemlélteti a halottsiratás, illetőleg siratóénekek élethű megjelenítésének egy részlete. Szent Elek életében Jézusért szenvedett bántalmazásokat. Elsiratják őt apja, anyja és felesége ily módon: „Azt hallván az ő atyja, ...ottan mint egy eszeveszött, leesék az földre. Mikoron kedég esze hozzá jött volna, kezdé ruháját nyúni, tépni; kezdé haját, szakállát szagatni, és ennen magát törni, faggatni. És reá esék ő szerelmes fiának holt testére, mondván nagy kiáltással: jaj énnékem, én édes fiam! Mire hoztál engemet ennyi bánatra, keserűségre, immáran nagy sok eszteni-dőtől fogva! Jaj énnékem nyavalyásnak, boldogtalannak! Mert ime, én vénségemnek gyámolát látlak előttem az koporsóban feküdni. Jaj énnékem szomorú atyának, mert immáran semmi vigasztalást nem vehetök továbbra. Azt hallván az ő asszony anyja, mint az nöstény oroszlán, nagy hirtelen kifutamék ő házából, szagatván ő ruháját, elhullatván fején való öltözetit, szemeit-kezeit felterjesztvén az égre, nagy sírással-révással kezde jöni, és mikoron az ő szerelmes fiának szent testéhez nem juthatna, nagy felszóval mond vala: nyissatok utat hozzá, hogy láthassam, hogy illethessem az én szerelmes fiamat, én édes szemem világát, én szo-

morú lelkömnek vígasságát! És mikoron hozzá jutott volna, reá esék holt eleve-
nül, sírván és óhajtván: Ó, én szemem világa! Mi oka, hogy ezenképpen tettél mi
velünk! Nem de láttál-é naponként minket nagy siralomban lennünk, nagy bá-
natban élnünk, és nem jelentötted meg te magadat minékünk! Esmeg reá esik
vala, nagy keserűséggel, és nem vala mértéke az nagy sírásnak, könnyhullatás-
nak; apolgatván szemeit, száját és angyali szent díszes orcáját, és sírtában azt
mondja vala: Sírtatok énvelem, keserű anyával mind, kik itt vagytok; ó, azért ki
adhat én szemeimnek siralomnak kútfejét, hogy éjjel és nappal sirathassam én
lelkemnek keserűségét.” A feleség sirató szavai: „Ó, jaj énnékem, mert ez mai
(napon) maradtam özveggyé, immáran nincsen továbbá, kire nézsek és kire
emeljem fel én szemeimet. Ez mai napon ismeröm, hogy megtörött az én szép vi-
lágos tüköröm; ez napságtól fogva elfogyott az én reménységem, és elkezdett
én keserűségemnek napja, kinek halálíg vége nem leszen.” (II. 104–5)

A legendák szövegébe magától értetődően illeszkednek be az imák, fohász-
kodások: részben, vagy teljes terjedelemben. A Szűz Mária ábrázolásáról szóló
előadásomban már rámutattam: lehetséges, hogy a XVI. századi szólások gaz-
dag anyagát is tartalmazó kódexben az archaikus népi imádságok számos töre-
déke is fellelhető.

Irodalom

BÁN Imre

1976 A Karthausi Névtelen műveltsége, *Irodalomtörténeti Füzetek 88.* Budapest.

DIENES Erzsébet

1990 A Vizsolyi Biblia kéziratos fordítási előzményeiről, in: BARCZA József
szerk. *Emlékkönyv a Vizsolyi Biblia megjelenésének 400. évfordulójára.* Budapest,
51–69.

1993 Középkori külföldi kapcsolataink az Érdy-kódex legendáiban, in: BÉ-
KÉSI Imre–JANKOVICS József–KÓSA László–NYERGES Judit szerk. *Régi és
új peregrináció. Magyarok külföldön, külföldiek Magyarországon,* Budapest–Sze-
ged, 42–48.

KARDOS Tibor

1955 *A magyarországi humanizmus kora,* Akadémiai Kiadó, Budapest.

Nyelvemléktár Érdy Codex I–II. Közzéteszi VOLF György, Budapest.

Dienes, Erzsébet

The Veneration of the Holy Trinity in Popular Religion – Description of Jesus Christ in the Érdy-codex

The Érdy-codex, written by Karthausian Anonymus Monk in 1526, belongs to
the works which show the appearance of humanism in Hungarian language.
The legends of the book emphasise the special human worth of the saints. In

case of the Hungarian saints they talk about patriotism and the examples of self-sacrificing protection of the motherland. The personality of Jesus gets closer to the reader from different aspects. Above all, Jesus is the Saviour. But, as a model to be followed, Christ's human worth come into prominence which characterizes the renaissance human ideal, too. Christ's perfect personality is in contradiction with the features of Antichrist. The writer of the codex analyses and criticizes the behaviour of the church and secular leaders of his renaissance age. He also expresses his sympathies to the suffering villains. He shows that the social and historical problems of his age derives from the alienation from the teaching of Jesus Christ. In the codex we can also read about the portrait of the age of the Mohács Battle (1526).